

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Недохлєбов І.І.

*здобувач кафедри конституційного та адміністративного права
Запорізького національного університету*

Необхідність запровадження процесу оцінювання рівня забезпечення інформаційної безпеки обумовлене наступними чинниками: 1) процес оцінювання є невід'ємним елементом реалізації стратегій та концепцій розвитку будь-якої сфери суспільного життя; 2) на основі оцінювання з'являється можливість оперативного корегувати державну політику; 3) процес оцінювання дає змогу виявити недоліків виконавчо-розпорядчої діяльності уповноважених суб'єктів; 4) оцінювання дозволяє систематизувати ключові закономірності появи нових загроз в цій сфері; 5) на основі процесу оцінювання можна виділити проблеми реалізації права на інформацію, а також ключові запити від суспільства.

Вбачається, що процес оцінювання рівня забезпечення інформаційної безпеки характеризується наступними ознаками: 1) формалізованість (наявність чіткої нормативно-правової регламентації методик оцінювання); 2) системність (необмеженість процесу оцінювання відповідними строками або періодами розвитку суспільних відносин); 3) цілеспрямованість (наявність чіткої мети, яка у подальшому забезпечить очікувані результати); 4) комплексність (врахування специфіки різних рівнів інформаційної безпеки та відповідних інформаційних потреб учасників правовідносин); 5) адаптивність (здатність системи пристосовуватися під зміни контексту загроз та змін у правовому регулюванні).

Отже, пропонуємо під процесом оцінювання рівня забезпечення інформаційної безпеки розуміти вид діяльності уповноважених суб'єктів, яка здійснюється на системній основі, є формалізованою та полягає в оцінці за допомогою системи кількісних і якісних критеріїв ефективності заходів, запроваджених державою з метою захисту інтересів держави, суспільства та особистості в інформаційній сфері. Цей процес є формою самоконтролю влади, яка оцінюючи власні зусилля, визначає найбільш «слабкі місця» доктрини інформаційної безпеки та відповідні прорахунки державної політики.

Пропонуємо звернути увагу на проблему оцінювання рівня національної безпеки, як системоутворюючої категорії. З цього приводу А. Б. Качинський зазначає, що комплексна оцінка національної безпеки

має задовольняти такі вимоги: охоплювати основні складові національної безпеки; включати обмежену кількість індикаторних показників, які визначаються на основі статистичної звітності; вловлювати динаміку показників національної безпеки; забезпечити можливість вибору показників, які необхідні для регулювання розвитку національної безпеки [1, с. 81].

У своїй науковій праці Р. Б. Примуш стверджує, що стан національної безпеки характеризується широким спектром чинників, включаючи стан національної оборони і міжнародної безпеки, державної і громадської безпеки, інформаційної безпеки, безпеці критично важливих і потенційно небезпечних об'єктів. В інтересах контролю за ходом реалізації стратегії національної безпеки перелік показників повинен бути структурований не по сферах забезпечення безпеки або видах діяльності, та по національному пріоритету. Це є значимою новацією у рамках науково-методологічного забезпечення національної безпеки в Україні [2, с. 94].

На загальнодержавному рівні пріоритетом є національний суверенітет, який донедавна був настільки очевидним елементом системи національної безпеки, що ігнорувався або залишався на периферії уваги під час розгляду багатьох колізій, пов'язаних із цією сферою. Внаслідок цього, національну безпеку почали ототожнювати з якими завгодно факторами й чинниками – тільки не зі станом дотримання вимог національного суверенітету, не з фактичним рівнем цього критерію [3, с. 9]. Вбачається, що інформаційний суверенітет має бути основоположною категорією інформаційної безпеки, а відповідні національні інтереси – похідною категорією. На наш погляд, цей підхід є доволі конструктивним, оскільки він дозволяє оцінювати рівень забезпечення інформаційної безпеки через зміст самого права на інформацію, тобто можливості в рамках держави самостійно визначати його обсяг, зміст та форми реалізації.

Окремі науковці у своїх працях звертають увагу на оцінювання рівня забезпечення інформаційної безпеки. Наприклад, Е. В. Волотко вважає, що критерії об'єктивної оцінки рівня інформаційної безпеки можна систематизувати лише на основі виділення трьох наступних підсистем: організаційно-функціональної, інформаційної, ресурсної [4, с. 261]. Слід погодитися з такою думкою та конкретизувати позицію науковця: запропоновані три підсистеми відповідають сутності як самого процесу оцінювання, так і окремим критеріям, на основі яких він відбувається.

К. М. Петренко стверджує, що єдиним інструментом для оцінювання ефективності функціонування системи забезпечення інформаційної безпеки є експертні методи, що базуються на досвіді фахівців в сфері інформаційної безпеки та комунікацій. Враховуючи швидкість зміни

обстановки в системі забезпечення інформаційної безпеки, запропонований підхід дозволяє оперативно визначати ефективність функціонування самої системи та вчасно реагувати на актуальні загрози [5, с. 100]. Основою процесу оцінювання мають бути кількісні та якісні критерії, під якими пропонуємо розуміти відповідні показники ефективності рівня забезпечення інформаційної безпеки, які відображають реальний стан захищеності інтересів держави, суспільства та особистості в інформаційній сфері.

Пропонуємо до числа кількісних критеріїв оцінювання рівня забезпечення інформаційної безпеки віднести: кількість попереджених кібератак, які були спрямовані на національні інформаційно-телекомунікаційні мережі; кількість виявлених та знешкоджених джерел дезінформації та антиукраїнської пропаганди; кількість звернень громадян до владних інституцій щодо порушення права на інформацію; кількість цілей, які були досягнуті за період дії загальнодержавних стратегій інформаційної безпеки; кількість обвинувальних вироків щодо осіб, які вчинили інформаційні правопорушення (проступки та злочини); кількість прийнятих нормативно-правових актів, в яких регламентовані окремі питання інформаційної безпеки; кількість створених владних інституцій та об'єднань громадян, предметом діяльності яких є забезпечення інформаційної безпеки.

До системи якісних критеріїв оцінювання рівня забезпечення інформаційної безпеки слід зарахувати: рівень медіакультури, медіаграмотності та інформаційної гігієни суспільства і особистості; стан імплементації позитивного зарубіжного досвіду забезпечення інформаційної безпеки; рівень забезпечення однакових стандартів державного управління в сфері інформаційної безпеки; стан координації та взаємодії влади і громадськості в сфері забезпечення інформаційної безпеки; відповідність здобутків влади очікуваним результатам, зафіксованим в стратегії інформаційної безпеки; якість задоволення інформаційних потреб суб'єктами відповідних правовідносин; стан гарантованості інформаційного суверенітету України.

Література:

1. Качинський А. Б. Індикатори національної безпеки: визначення та застосування їх граничних значень: монографія. Київ: НІСД. 2013. 104 с.
2. Примуш Р. Б. Інструментарій оцінки стану національної безпеки України. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 4. С. 89–96.
3. Національна стійкість України та національна безпека: аналітична записка / за ред. О. М. Майбороди. Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2022. 40 с.

4. Волотко Е. В. Оцінювання ефективності й безпеки державної інформаційної політики України. *Право та державне управління*. 2019. № 4. С. 256–262.

5. Петренко К. М. Удосконалена методика оцінювання ефективності системи забезпечення інформаційної безпеки Міністерства оборони та збройних сил України. *Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони*. 2022. № 3 (45). С. 97–100.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-292-3-108>

МІЖНАРОДНЕ НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРИНЦИПУ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ

Раздольська О.В.

*аспірант кафедри поліцейського права
Національної академії внутрішніх справ*

Зарубіжний досвід реалізації принципу дотримання прав і свобод людини в діяльності органів правопорядку та зокрема, поліції базується на низці нормативно-правових актів як міжнародного рівня та гатунку, так і на національному законодавстві відповідної країни, що такий принцип імплементувала та дотримується. Крім цього, належить зауважити, що певною мірою формулювання принципів і стандартів випрацьованих теорією прав і свобод людини і громадянина корелюється з мірою та можливістю імплементатії відповідних теоретичних конструкцій у діяльність практичних органів правопорядку.

А. Добровінський вказує, посилаючись на міжнародні нормативно-правові джерела, що основні європейські стандарти діяльності поліції закріплені в Резолюції № 690 (1979) Парламентської асамблеї Ради Європи «Декларація про поліцію», прийнятій 08.05.1979, Рекомендації Res (2001) 10 Комітету Міністрів державам-учасницям Ради Європи «Про Європейський кодекс поліцейської етики» від 19.09.2001; а також у відповідних документах ООН – Резолюції 34/169 Генеральної Асамблеї ООН «Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку» від 17.12.1979; Основних принципах застосування сили та вогнепальної зброї посадовими особами з підтримання правопорядку, прийняті восьмим Конгресом ООН 07.09.1990 [1]. Виходячи із аналізу «Декларації про поліцію» від 08.05.1979 року можемо виділити наступні